Utbildningsutskottets yttrande 2026/27:UbU1y

Ungdomspolitisk skrivelse

Till kulturutskottet

Kulturutskottet har beslutat att ge utbildningsutskottet tillfälle att yttra sig över skrivelse 2025/26:283 Ungdomspolitisk skrivelse och en följdmotion i de delar som berör utskottets beredningsområde.

Utbildningsutskottet yttrar sig över skrivelsen i de delar som berör utskottets beredningsområde och över motion 2026/27:10 (V).

Utskottet anser att kulturutskottet bör avstyrka motionen och föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna i de delar som utskottet yttrar sig över.

I yttrandet finns en avvikande mening (V).

Utskottets överväganden

Skrivelsen

Regeringen lämnar i skrivelsen en redovisning av utvecklingen mot det ungdomspolitiska målet att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Utvecklingen av ungdomars levnadsvillkor redovisas utifrån aspekterna hälsa, utbildning, arbete, ekonomi och boende, kriminalitet och utsatthet för brott samt fritid och organisering.

I skrivelsen redogörs även för prioriterade områden inom ungdomspolitiken: att ungas psykiska och fysiska hälsa och ungas sociala inkludering och etablering på arbetsmarknaden ska öka samt att alla unga ska ha en meningsfull och trygg fritid och vara delaktiga i samhällsbygget.

Skrivelsen innehåller också en redogörelse av det internationella samarbetet inom ungdomspolitiken.

Målet för den nuvarande ungdomspolitiken m.m.

Målet för den nuvarande ungdomspolitiken lades fast i propositionen Med fokus på unga – en politik för goda levnadsvillkor, makt och inflytande (prop. 2013/14:191, bet. 2013/14:KrU9, rskr. 2013/14:354). Målet för alla statliga beslut och insatser som berör ungdomar, dvs. i detta sammanhang personer mellan 13 och 25 år, är att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. För att målet ska uppnås ska alla statliga beslut som berör personer i åldern 13–25 år ha ett ungdomsperspektiv.

I skrivelsen framför regeringen bl.a. att redovisningen av utvecklingen mot det ungdomspolitiska målet visar att tre fjärdedelar av de unga upplever att de mår bra och att de flesta unga är optimistiska om sin egen framtid. Allt fler ungdomar studerar på universitet och högskola och andelen unga som varken arbetar eller studerar har sjunkit under de senaste åren.

Samtidigt har utvecklingen i Sverige präglats av påtagliga samhällsförändringar. Det handlar bl.a. om ökade geopolitiska spänningar, en osäker världsekonomi och en pandemi följd av en accelererande digitalisering. Dessa förändringar har påverkat hela befolkningen, inte minst den yngre generationen. Fler unga utsätts för dödligt våld och är oroliga för framtiden i världen. Den psykiska ohälsan bland unga har ökat i flera avseenden. Endast en av fem unga anser att de har goda möjligheter att faktiskt föra fram sina åsikter till beslutsfattare.

Redovisningen tydliggör, enligt regeringen, att ungas levnadsvillkor är starkt förknippade med de förutsättningar som råder i området som de bor i. Det handlar främst om skillnader i utbildning och ekonomi och ungas politiska aktivitet såsom att delta i allmänna val. Även andra faktorer såsom funktionsnedsättning påverkar ungas levnadsvillkor.

Unga är ingen homogen grupp utan en mångfald av individer. Det är en gemensam utmaning för hela samhället att säkerställa att ingen ungdom lämnas utan möjlighet att forma sitt eget liv och påverka sin framtid. Med skrivelsen sätts, enligt regeringen, dagens ungas perspektiv i centrum.

Avsnittet om ungdomar och utbildning

Av skrivelsens avsnitt om ungdomar och utbildning framgår bl.a. att ungdomars rätt till en utbildning av hög och likvärdig kvalitet utgör en viktig del i uppfyllandet av regeringens ungdomspolitiska mål (avsnitt 3.3 s. 37–42). Utbildning är en mänsklig rättighet, och goda kunskaper från grundskolan ger förutsättningar för att klara av gymnasieskolan. En slutförd gymnasieutbildning ger i sin tur ökade möjligheter till fortsatta studier eller arbete. Jämställd utbildning är också ett av de jämställdhetspolitiska delmålen (prop. 2025/26:1). Det innebär att kvinnor och män, flickor och pojkar ska ha samma möjligheter och villkor när det gäller utbildning och studieval. Utbildning ingår även som delmål inom integrationspolitiken. Ett delmål är att mäta andelen flickor och pojkar med utländsk bakgrund som uppnår gymnasiebehörighet. Det andra målet är att antalet som fullföljer en utbildning på gymnasial nivå och tar gymnasieexamen ska öka.

Motionen

I partimotion 2026/27:10 av Nooshi Dadgostar m.fl. (V) föreslås ett tillkännagivande om att regeringen bör få i uppdrag att ta fram en ungdomspolitisk handlingsplan. Det behövs, enligt motionärerna, en samlad plan för hur ungdomspolitiken ska utvecklas utifrån den ungdomspolitiska skrivelsen. Vänsterpartiet vill bl.a. att den ungdomspolitiska handlingsplanen tar ett helhetsgrepp om allas rätt till utbildning och har flera förslag på hur det kan bli en möjlighet för fler. Bland annat vill Vänsterpartiet införa ett semestertillägg i vårterminens studiemedel och att alla unga ska få en fullständig gymnasieutbildning.

Utskottets ställningstagande

Utskottet vill understryka att ungdomars rätt till en utbildning av hög och likvärdig kvalitet utgör en viktig del i att uppfylla det ungdomspolitiska målet, dvs. att alla ungdomar ska ha goda levnadsvillkor, makt att forma sina liv och inflytande över samhällsutvecklingen. Utskottet ser positivt på regeringens redovisning av utbildningsområdet samtidigt som utskottet anser att det behövs fortsatta insatser inom området för att målet ska uppfyllas.

När det gäller motionen om att regeringen bör få i uppdrag att ta fram en ungdomspolitisk handlingsplan ser inte utskottet skäl till att ta fram en sådan i de delar som berör utskottet.

Utskottet anser således att kulturutskottet bör avstyrka motion 2026/27:10 (V) och föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna i de delar som utskottet yttrar sig över.

Stockholm den 5 november 2026

På utbildningsutskottets vägnar

Hawar Asaiesh

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Hawar Asaiesh (V), Liza-Maria Norlin (KD), Anders Ygeman (S), Patrick Reslow (SD), Zinaida Kajevic (S), Marie-Louise Hänel Sandström (M), Muharrem Demirok (C), Anna Vedin (M), Camilla Hansén (MP), Samuel Pettersson (S), Anders Alftberg (SD), Emil Högberg (S), Elin Hjelmestam (L), Mohamed Abdukani (MP), Michael Melby (S), Lotta Högström (M) och Robin Lennartsson (SD).

Avvikande mening

Ungdomspolitisk skrivelse (V)

Hawar Asaiesh (V) anför:

Jag anser att regeringen bör få i uppdrag att ta fram en ungdomspolitisk handlingsplan. Det är bra att den ungdomspolitiska skrivelsen redovisar hur situationen för Sveriges ungdomar ser ut, men det behövs ambitioner på politikområdet och en samlad plan för hur ungdomspolitiken ska utvecklas utifrån skrivelsen. Vänsterpartiet vill bl.a. att den ungdomspolitiska handlingsplanen tar ett helhetsgrepp om allas rätt till utbildning och har flera förslag på hur det kan bli en möjlighet för fler. Bland annat vill Vänsterpartiet införa ett semestertillägg i vårterminens studiemedel och att alla unga ska få en fullständig gymnasieutbildning.

Jag anser således att kulturutskottet bör tillstyrka motion 2026/27:10 (V) och föreslå att skrivelsen läggs till handlingarna i de delar som utskottet yttrar sig över.

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2026